Strindberg, August

Oväder /

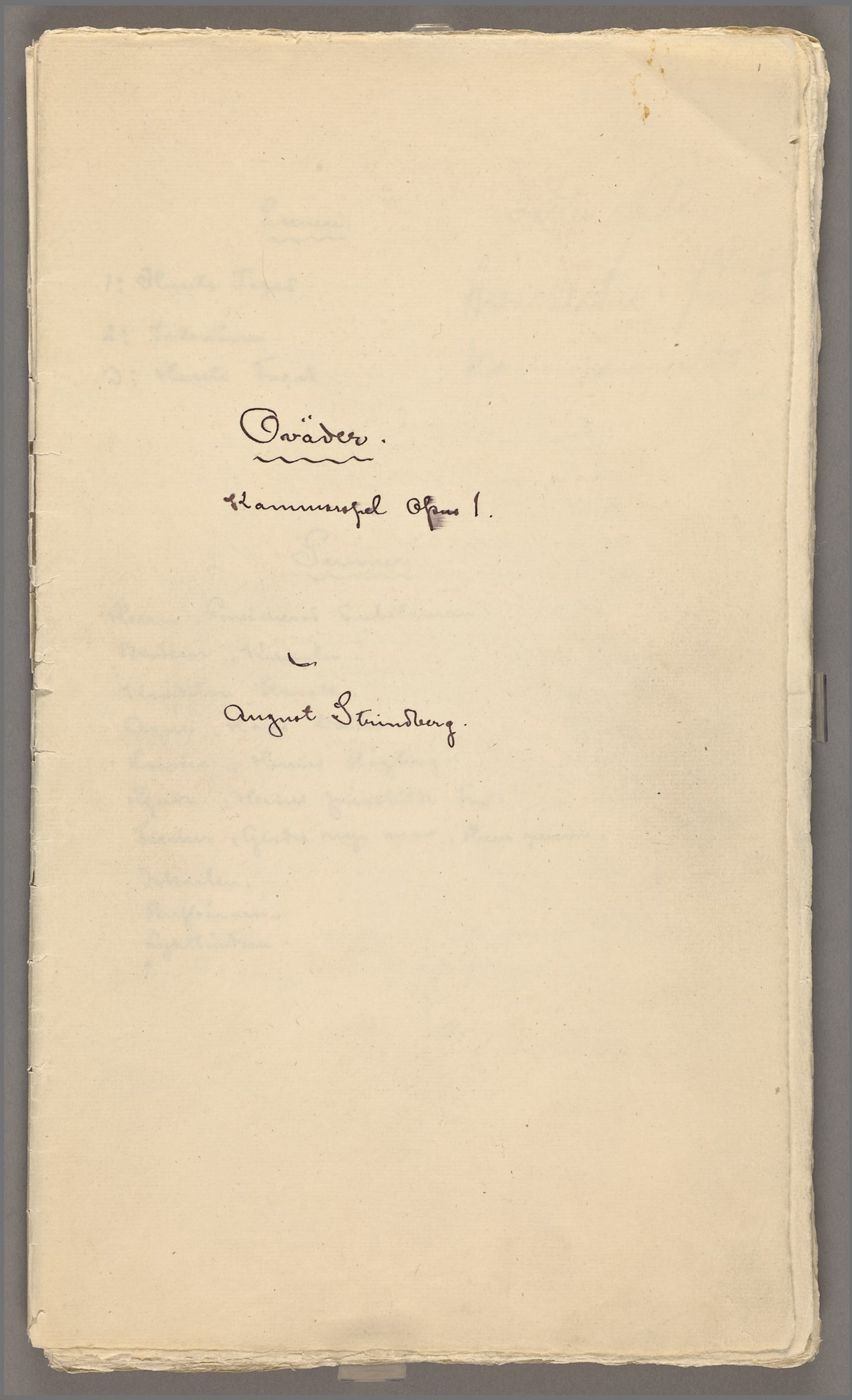
Oväder.

Kammarspel Opus 1.

August Strindberg.

Handskrift // T36:9

Tillkomstår 1907?

Digitaliserad år 2017

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Strindberg, August

Oväder /

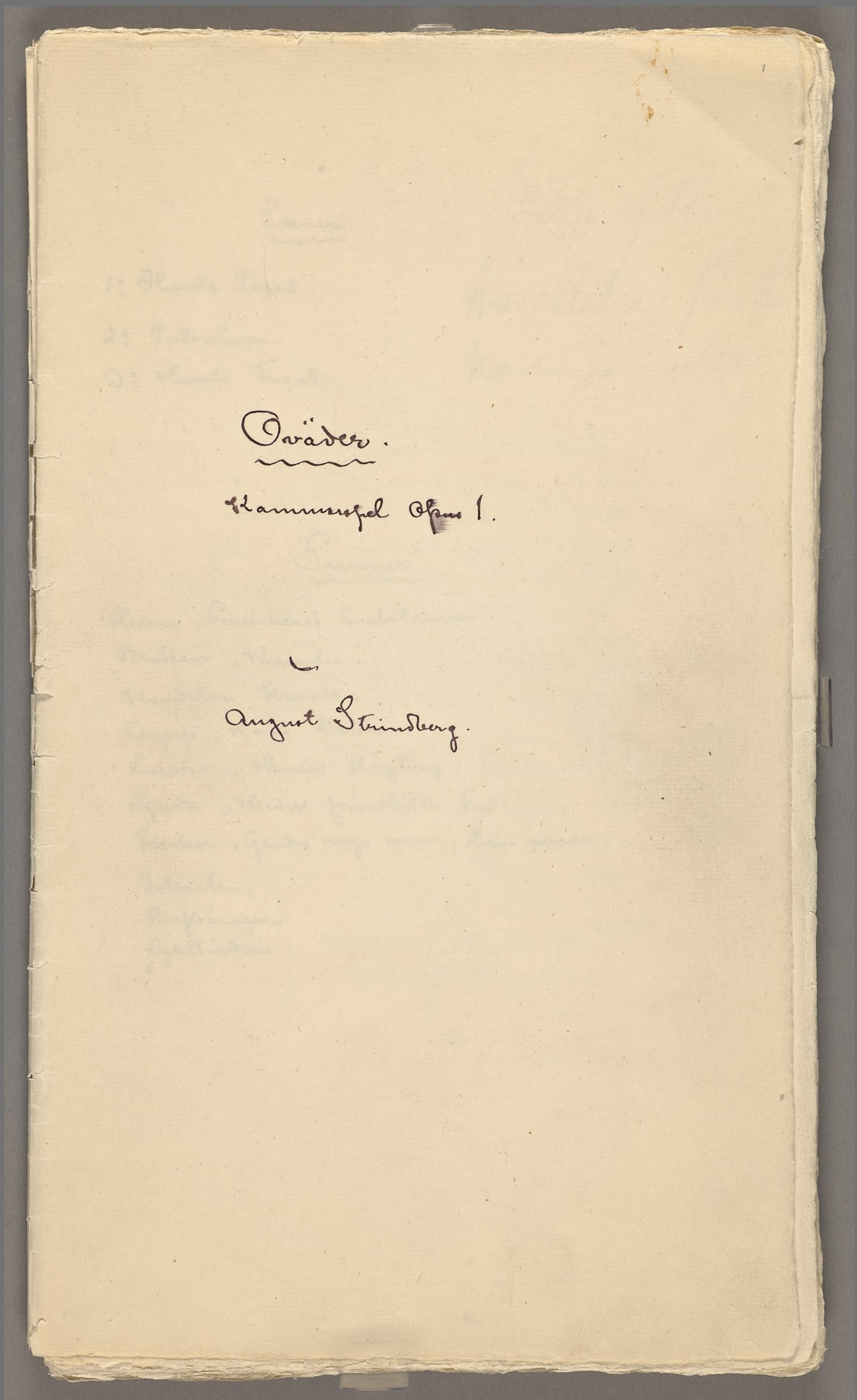

Handskrift // T36:9

Tillkomstår 1907?

Digitaliserad år 2017

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Oväder.

Kammarspel Opus 1.

af

August Strindberg.

T 36:9

Sättes efter
Titelbladet i första
Kammarspelet.

Sceneri

1: Husets Façad.

2: Interiören.

3: Husets Façad.

Personer

Herrn, Pensionerad Embetsman.
Brodern, Konsuln.
Konditor Starck,
Agnes, hans Dotter.
Louise, Herrns slägting.
Gerda, Herrns fränskilda Fru.
Fischer, Gerdas nye man, stum person.
Iskarlen,
Brefbäraren,
Lyktändaren.

En modern husfaçad med souterrain af granit, det öfre af tegel med gul puts; fönsterfattningar och ornament af sandsten; midt i souterrainen låg port till gården och samtidigt ingång till konditoriet; facaden slutar med ett hörn till höger der en suvår med stamrosor och andra blommor synes; i hörnet är ~~en brandpost och~~ en brefläda; ofvanpå souterrainen är nedre botten med stora fönster som stå öppna; fyra af dessa ~~[illegible]~~ höra till en ~~[illegible]~~ matsal elegant möblerad; ofvanpå nedre botten synes en trappa uppvåningen, hvars fyra midt-fönster hafva fällda röda rullgardiner som inifrån upplysas.

Framför facaden är trottoar med avenyens träd; i förgrunden en grön bänk och en gaslykta.

Konditorn ut med en stol och sätter sig på trottoaren.
Herrn synes vid bordet inni matsalen; bakom hans rygg ~~en~~ en majolika kakelugn, grön med afsats på hvilken står en ~~[illegible]~~ stor fotografi mellan två kandelabrar och blomvaser; en ljusklädd ung flicka serverar honom sista rätten.
Brodern (utanför) kommer in från venster knackar med sin käpp på fönsterplåten

Scen

Brodern

Har Du slutat snart?

Herrn

Jag kommer strax.

Brodern (helsar Konditorn)

God afton herr Starck, det är varmt fortfarande... [sätter sig på bänken]

Konditorn

God afton herr Konsul, det är rötmånadsvärme och vi ha syltat hela dan...

Brodern

Jaså... är det godt fruktår?

Konditorn

Skapligt nog; våren var kall, men sommarn olidligt varm; vi som bott i stan ha fått känna på...

Brodern

Jag kom från landet i går, och när qvällarna bli mörka, så längtar man in...

Konditorn

Hvarken jag eller hustrun ha varit utom tullarne; affärn står visserligen still, men man

2.

måste var på sin post och rusta till vintern; först har man jordgubbar och smultron, sen kommer körsbären, så ha vi hallonen och sen krusbär, meloner, och hela höstskörden ...

Brodern

Säg mig en sak, herr Starck, skall man sälja huset här?

Konditorn

Nej, inte hvad jag hört!

Brodern

Det bor mycket folk här?

Konditorn

Jag tror det är tio hushåll, om man räknar gårdsfolket med; men man känner icke hvarann, det sqvallras nemligen ovanligt lite här i huset, det synes snarare som om man gömde sig. ~~[illegible]~~ I tio år har jag bott här, och de första två åren hade jag till granne inåt gården ett okändt herrskap, som höll tyst hela dagen, men ~~kom~~ råkade i rörelse om natten, ~~[illegible]~~ då det kom vagnar och afhemtade något. Först vid andra årets slut fick jag veta att här varit sjukhem, och att det som hemtades, var lik.

Brodern

Det var ruskigt! ψ)

ψ) Konditorn

Och det kallas det tysta huset!

Brodern

Ja, man talar väl lite, här.

Konditorn

Här har emellertid spelats dramer ...

Brodern

Säg mig, herr Starck, hvem bor här en trappa opp, ofvanpå min bror?

Konditorn

Ja, deroppe der de röda gardinerna lysa,

der dog hyresgästen i somras, så stod det ledigt en månad, och för åtta dagar sedan flyttade ett herrskap in som jag inte sett ... vet inte hvad de heter. jag tror inte de gå ut ens. Hvarför frågar Konsuln mig detta?

Brodern

Hja... vet inte! De fyra röda gardinerna se ut som ridåer, bakom hvilka man repeterar blodiga dramer ... så inbillar jag mig; der står en Feniepalm som ett jernris och kastar skugga på en gardin ... om man fick se några figurer ...

Konditorn

Jag har sett en hel mängd, men först senare, på natten!

Brodern.

Var det damer eller herrar?

Konditorn

Det var nog båda delarne ... men nu skall jag ner till mina grytor...

[går in i porten]

[Herrn inne i salen har rest sig och tänder en cigarr; vid fönstret talar han nu med brodern]

Herrn

Jag är straxt färdig – Louise skall bara sy en knapp i min handske.

Brodern.

Tänker Du gå ned åt stan då?

Herrn

Kanske vi går ett slag nedåt ... hvem var det Du talte vid?

Brodern

Det var Konditorn bara...

Herrn

Jaså, ja det är en hygglig karl; mitt ende

4.

umgänge här i sommar för resten ...

Brodern

Har Du verkligen suttit inne hvar enda ~~qväll~~ afton, aldrig varit ute?

Herrn

Aldrig! De här ljusa qvällarne gör mig skygg, det är nog vackert på landet, men i stan verkar det såsom emot naturens ordning, nästan hemskt; ~~men bara~~ de tänder (de bara) första lyktan, så känner jag mig lugn igen och kan gå min aftonpromenad. Då blir jag trött och får bättre nattsömn ...

[~~Louise~~ lemnar handsken]

Tack, mitt barn ... fönsterna kan gerna stå, för här finns inga myggor .. Nu kommer jag!

[Om ett ögonblick synes Herrn komma ut från ~~...~~ skvären och lägga ett bref i brefslådan; går fram på scenen, sätter sig på bänken bredvid Brodern]

Brodern

Men säg du: hvarför sitter Du i stan, när Du kan få vara på landet?

Herrn

Jag vet inte! Jag har blifvit orörlig, jag är bunden vid denna våning genom minnena ... endast derinne har jag ro och skydd. Derinne ja! Det är intressangt att se sitt hem utifrån; jag föreställer mig att det är en annan som vandrar derinne... tänk, jag har vandrat der i ~~..~~ tio år ...

Brodern

Är det tio nu?

Herrn

Ja tiden går fort, när den väl har gått, men medan den pågår är den dryg ... Huset var nytt den gången; jag såg hur de slog in parketten i salsgolfvet, hur de målade paneler och dörrar, och Hon fick välja tapeterna, som sitta der än ... Ja, det var det! Konditorn och jag äro de äldsta i gårn; och han har haft sina öden, han med ... det är en sådan der menniska som aldrig lyckas, har alltid något trassel; jag har liksom lefvat hans lif och burit hans börda parallelt med min egen.

Brodern

Dricker han då?

Herrn

Neh! Slarfvar icke, men har ingen framfart ... Emellertid, han och jag känna husets krönika: här ha de dragit in med bröllops-vagnar och ut med likvagnar, och den der brefliden i hörnet, den har mottagit förtroenden ...

Brodern

Ni hade ju dödsfall här midt i sommarn?

Herrn

Ja, vi hade ett tyfusfall; det var en bankkamrer; och så stod våningen ledig en månad; men först kom kistan ut, sedan enkan, barnen och sist möblerna ...

Brodern

Det var en trappa opp?

Herrn

Der ofvanpå, der det lyser, hos de nykomna, som jag inte känner ännu.

Brodern

Har du inte sett dem heller?

6.

Herrn

~~[illegible]~~ Jag frågar aldrig om hyresgästerna; det som erbjuder sig sjelfmant mottager jag, utan att missbruka det eller inblanda mig, ty jag är man om ålderdomens ro...

Brodern

Ja, ålderdomen! Jag tycker det är skönt att bli gammal, för då har man inte så långt qvar på rekordet.

Herrn

Ja, visst är det skönt; jag gör opp mitt bokslut med lif och menniskor, och har redan börjat packa in till resan; ensamheten är ju si och så, men när ingen har anspråk på ens person, så är friheten vunnen. Friheten att ~~få~~ få gå och komma, att tänka och handla, äta och sofva efter eget val.

[Nu dras en rullgardin upp i öfre våningen, men endast ett stycke, så att man ~~[illegible]~~ ser ett fruntimmers klädning, dergå faller gardinen hastigt igen]

Brodern

De röra på sig deroppe! Ser Du!

Herrn

Ja, det är så hemlighetsfullt, men värst är det om nätterna; ibland är det musik, men dålig sådan; ibland tror jag de spelar kort, och sent efter midnatt kommer det vagnar och hemtar... Jag klagar aldrig på hyresgäster, för då hämnas de, och ingen rättar sig... Det är bäst att inte veta något!

[En Herre barhufvud i smoking kommer ut från skvären och lägger en stor mängd bref i lådan; derpå försvinner han.]

Brodern

Det var en väldig post den der hade!

Herrn

Det tycktes vara cirkulär!

Brodern

Men hvem var han sjelf då?

Herrn.

Det kan ju icke ha varit någon annan än hyresgästen en trappa upp...

Brodern

Det var han? Hvad såg han ut för, tyckte du?

Herrn

Jag vet inte! Musiker, direktör, lite operett, på gränsen af varieté, kortspelare, Adonis, lite af hvarje...

Brodern

Till hans hvita hy borde ha följt svart hår, men det var brunt, alltså färgadt eller peruk; smoking hemma antyder garderobsorg, och händernas rörelse när han stoppade ner brefven såg ut som blanda, (ta af) och ge...

[Man hör helt svagt en vals spelas en trappa upp.]

Alltid valser, kanske de har dansskola, men nästan alltid samma vals; hvad heter den der?

Herrn

Jag tror minsann... det är Pluie d'or... den kan jag utantill...

Brodern

Har du haft den i huset?

Herrn

Ja! jag har köpt den och Alcazar ...

[Louise synes inni salen småstökande med torkande glas på buffeten]

Brodern

Är du nöjd med Louise fortfarande?

Herrn

Mycket!

Brodern

Ska hon inte gifta sig?

Herrn

Inte hvad jag vet!

Brodern

Synes ingen fästman?

Herrn

Hvarför frågar du det?

Brodern

Kanske du reflekterar?

Herrn

Jag? Nej tack. Då jag gifte mig sista gången var jag icke för gammal efter som vi genast fick barn; men nu är jag det, och nu vill jag åldras i ro... Tror du jag ville ha en husbonde i <u>mitt</u> hus och afhända mig lif, ära och gods?

Brodern

Lif och gods fick du behålla ...

Herrn

Var det någon skavank på äran då?

Brodern

Vet du inte det?

Herrn

Hvad vill du säga?

Brodern.

Hon mördade din ära, när hon gick ...

Herrn

Då har jag gått i fem år som mördad, utan att veta det?

Brodern

Har du inte vetat?

Herrn

Nej, men nu skall du i två ord få veta verkliga förhållandet... Då jag vid femtio års ålder gifte om mig med en relativt ung flicka, hvars sinne jag vunnit, och som utan fruktan eller tvång gaf mig sin hand, så lofvade jag henne, att när min ålder blefve tyngande för hennes ungdom, skulle jag gå min väg, återskänkande henne friheten. Sedan barnet kommit i laga tid, och ingendera parten önskade flere af den sorten, sedan vår dotter började vexa ifrån mig, och jag kände mig öfverflödig, så gick jag, det vill säga: jag tog en båt, efter som vi bodde på en ö, och dermed var den sagan slut. Jag hade infriat mitt löfte, och räddat min ära, hvad mer?

Brodern

Jo, men hon ansåg sin ära angripen, ty hon hade velat gå sjelf, och derför mördade hon Dig, med tysta anklagelser, som du aldrig fick veta.

Herrn

Anklagade hon sig sjelf också?

Brodern

Nej, hon hade ingen grund...

Herrn

Nå, då är det ingen fara!

Brodern

Vet du något om hennes och barnets öde sedan?

Herrn

~~Ingenting vet~~ jag, ~~och~~ Jag begär ingenting få veta! ~~begär jag veta~~. Sedan jag genomgått saknadens alla faser, ansåg jag ~~saken~~ den affären vara fördöd, och som endast vackra minnen stannat i våningen, så blef jag qvar. Tack nu emellertid för din dyrbara upplysning...

Brodern

Hvilken då?

Herrn

Att hon ingenting hade att anklaga sig för, ty det hade varit anklagelse mot mig...

Brodern

Jag tror du lefver i en stor villfarelse...

Herrn

Låt mig lefva i den, broder; ett rent samvete, relativt rent, har alltid varit mig som en dykardrägt, med hvilken jag stigit ner i djupen utan att qväfvas. [Reser sig] Tänk att jag kom ur det der med lifvet! Och nu är det förbi! Ska vi gå ett slag på avenyn?

s. 17

Brodern

Det kan vi göra, så få vi se huru de tänder första lyktan.

Herrn

Men det skall visst bli månsken i qväll, Augusti månsken?

Brodern

Jag tror det är fullmåne rent af...

[Herrn vid fönstret, talar inåt:]

Herrn.

Louise, var snäll och gif mig min käpp!
Den lätta sommarkäppen, bara att hålla
i hand., ~~står luften jag inte ännu~~:

Louise [räcker ut en rörkäpp]

Här, patron!

Herrn

Tack mitt barn! Släck i salen,
om De inte har något att beställa der...
vi bli väl borta en stund, kan inte
säga hur länge...

[Herrn och Brodern gå till venster.]

[Louise i fönstret; Konditorn ut ur porten.]

Konditorn

God afton, fröken, det är något till varmt...
har hennes herrar gått?

Louise

Ja, de ha gått ett slag på avenyn... första
aftonen patron är ute denna sommar.

Konditorn

Vi gamla älska skymningen, den döljer
så mycket brister hos oss sjelfva och andra...
vet fröken att min gumma håller på att
bli blind, men vill icke opereras: Det är in-
genting att se på, säger hon, och hon önskar
sig ibland vara döf med.

Louise

Det kan så tyckas – ibland!

Konditorn

Ni för ju ett stilla vackert lif derinne.

12.

i välstånd ~~och~~ utan bekymmer; aldrig hör jag en röst höjas eller en dörr smällas, kanske lite för lugnt för en ung dam som ni?

Louise

Nej bevars, jag älskar lugnet och det värdiga, behagfulla, afmätta, der man icke säger allt, ~~och~~ der man anser sig skyldig förbise det dagligas mindre angenäma...

Konditorn

Aldrig har ni främmande heller?

Louise

Nej, det är bara Konsuln som kommer, och en sådan broderskärlek har jag aldrig sett.

Konditorn

Hvem är egentligen äldst af de der två?

Louise

41) Det kan jag inte säga... Om ett år skiljer dem eller ~~[illegible]~~ par, eller om de äro tvillingar, vet jag inte, ty de behandla hvarandra med ömsesidig aktning, som om de båda voro äldre brodern. 41)

x Agnes [ut, söker smyga förbi Konditorn]

Konditorn

Hvart skall du gå min flicka?

Agnes

Jag går bara ut och spatserar lite!

Konditorn

Det gör du rätt i, men kom snart igen!

Agnes [går]

Konditorn

Tror ni att patron sörjer sina kära ännu?

Louise

Sörjer gör han inte, saknar icke heller, ty han önskar dem ej tillbaka, men han lefver med dem i minnet der han bara eger det vackra...

Konditorn

Men dotterns öde oroar honom ibland...

Louise

Ja, han måste ju befara, att modren gifte om sig, ~~och~~ sen berodde det ju på hvem som blef styffar...

Konditorn

Men har berättat mig att hustrun från bör-
jan afsagt sig allt underhåll, men efter fem
gånger är skickat advokat med en lång
räkning på flera tusen...

Louise [afvisande]

Det känner jag icke...

Konditorn

Emellertid tror jag att frun är vackrast
i hans minne...

×

Källardräng [in med buteljkorg
med vinbuteljer.]

Ursäkta, bor herr Fischer här?

Louise

Herr Fischer? Inte hvad jag vet.

Konditorn

Kanske han heter Fischer, en trappa opp?
Ring på en trappa opp, om hörnet.

Källardrängen [går åt skrifvaren]

En trappa opp, tackar så mycket.

×

Louise

Nu skall det bli en sömnlös natt igen,
då det bärs opp buteljer.

Konditorn

Hvad är det för folk? Hvarför syns de aldrig?

Louise

De gå visst ut bakvägen, jag har aldrig
sett dem. Men jag hör dem!

Konditorn

Jag har också hört dörrsmällar och kork-
smällar, kanske andra smällar med...

Louise

Aldrig öppnar de fönsterna, i den här värmen, det måste vara tydlänningar ... Se nu blixtar det! En, två, tre ... Det är bara kornblixt! för det hörs intet dunder!

Röst [nerifrån Souterrängen]

Starck lilla, kom ner och hjelp med sockerlagen!

Konditorn

Jag kommer min gumma! — Si vi håller på att sylta ... jag kommer, jag kommer ... [Går ned till sitt]

× Louise [Blir stående vid fönstret] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

×

Brodern [in, långsamt från höger]

Har inte ~~[illegible]~~ Bror kommit ~~[illegible]~~ tillbaka.

Louise.

Nej, Herr Konsul.

Brodern.

Han gick in och telefonerade, jag skulle gå förut. Nå, han är väl strax här ... Hvad är det här för slag? [Böjer sig ner och tar upp ett brefkort] Hvad står det? — "Bostonklubb efter midnatt .. Fischers." — Hvem är Fischers, vet Louise det?

Louise

Det var nyss en karl med vin ~~[illegible]~~, som sökte en Fischer, en trappa upp.

Brodern

En trappa upp, Fischers! Röda tullgardinen som lyser likt en cigarrlykta om nätterna; jag tror ni fått dåligt sällskap i huset.

Louise

Hvad är Bostonklubb?

Brodern.

Det kan vara något rätt oskyldigt, ~~men~~ dock, i det här fallet ... vet jag inte ... Men hvem har brefkortet? Det var han som klappade det nyss; då lägger jag det i lådan ...

Fischer? Jag har hört det namnet förr, i sammanhang med något som jag glömt ... Fröken Louise, får jag fråga Er en sak, hos talar aldrig min bror om ... det förflutna?

Louise

Aldrig med mig.

Brodern:

Fröken ~~Ottilia~~ Louise ... får jag fråga Er ...

Louise

Förlåt, nu kommer aftonmjölken, och jag måste ta emot den ...

[Hon aflägsnar sig, mjölkflickan synes från höger ~~f~~, går in genom skvären]

x

Konditorn [ut igen, tar af sin hvita mössa och flåsar]

Ut och in som en gråfling ur sin håla ... det är alldeles rysligt derinne vid spisarne ... och ingen aftonsvalka en gång ...

~~[illegible]~~

Brodern

Det skall komma regn, efter som det blixtrar ... Inte är det trefligt i stan, men häruppe har vi det lugnt; aldrig en vagn som bullrar, ännu mindre spårvagn, det är ju som på landet!

Konditorn

Det är nog lugnt, men för affärerna är det för lugnt; mitt yrke kan jag, men jag är dålig säljare, har alltid varit, och kan inte lära mig, eller också är det något annat... jag har kanske inte sättet; för om en köpare behandlar mig som bedragare, så blir jag förlägen först, och sedan så pass ond jag kan bli; jag orkar inte bli riktigt ond numera; det slits ut, allting slits ut.

Brodern

Hvarför tar ni inte anställning då?

Konditorn

Inte vill någon ha mig!

Brodern

Har ni frågat då?

Konditorn

Hvad skulle det tjena till?

Brodern

Ja-så?

[Nu höres ett långt utdraget "Håh!" uppifrån våningen]

Konditorn

Hvad i himlens namn har de för sig deroppe? Dödar de hvarann?

Brodern

Jag tycker inte om det här nya okända som kommit i huset. Det ligger som ett rödt åskmoln öfver en; hvad är det för menniskor? Hvar kommer de ifrån, hvad vill de här?

Konditorn

Det är så farligt att rota i andras angelägenheter, och man blir bara inblandad...

Brodern

Vet ni någonting om dem?

Konditorn

Nej, jag vet ingenting...

Brodern

Nu skrek de igen, i trappgången...

Konditorn [drar sig in, sakta]

Det här vill jag inte vara med om...

x

[Fru Gerda, Herrns frånskilda Fru kommer ut i skvären, barhufvad med nedfallet hår, upprörd; Brodern går emot Henne, de känna igen hvarandra, hon ryggar]

Brodern

Det var Du alltså, min Svägerska fordom?

Gerda

Det är jag!

Brodern

Hur kom Du i detta huset, och hvarför unnade Du icke min Broder att få njuta sin ro?

Gerda [förvildad]

Man uppgaf ett orätt namn på hyresgästen, jag trodde han flyttat, jag rår icke för det...

Brodern

Var icke rädd för mig, Du skall icke vara rädd för mig, Gerda... Kan jag hjelpa Dig, hvad händer derofvan?

Gerda

Han slog mig!

Brodern

Är din lilla flicka med?

Gerda.

Ja!

Brodern

Han har styffar således?

Gerda

Ja!

Brodern

Lägg opp ditt hår och lugna Dig, så skall jag söka reda ut det här, men skona min bror...

Gerda

Han hatar väl mig?

Brodern

Nej, ser Du inte huru han sköter dina blommor på dina rabatter här; han bar hit jorden sjelf, Du minns, i en korg; känner Du dina blå (Gentiana) ~~[illegible]~~ och Reseda, dina Rosor, Malmaison och Merveille de Lyon, som han ympat sjelf; förstår Du huru han vårdat ditt minne och er dotters?

Gerda.

Hvar är han nu?

Brodern

Han går på avenyn, han är strax här med aftontidningen, och när han kommer från venster går han in gårdsvägen, sätter sig i salen att läsa; stå stilla, så märker han Dig inte! – Men Du skall gå opp igen till Dig...

Gerda

Det kan jag inte, jag kan icke återvända till denna man...

Brodern

Hvem är han, och hvad?

Gerda.

Han... har varit sångare!

Brodern

Har varit, och är nu? Äfventyrare!

Gerda

Ja!

Brodern

Håller spelhus?

Gerda

Ja!

Brodern

Och barnet? Lockfogel!

Gerda

Säg inte så!

Brodern

Det är rysligt.

Gerda

Du tar för hårdt på det här.

Brodern

På smuts skall man ta fint, så fint! Men en rättfärdig sak skall man smutska ner: hvarför skändade Du hans ära, och hvarför narrade Du mig att vara din medbrottsling? Jag var nog barnslig att tro dina ord, och jag försvarade din orätta sak mot hans!

Gerda

Du glömmer att han var för gammal.

Brodern

Nej, han var icke <u>då</u>, efter som ni genast fick barnet; och när han friade, frågade han dig, om du ville ha ett barn med honom; ~~och~~ du till / ~~han~~ lofvade (han) återgifva dig friheten, när han uppfyllt sitt löfte, och när åldern började tynga.

Gerda

Han öfvergaf mig, och det var skymf-

Brodern

Icke för Dig! Din ungdom skyddade dig för

20. skammen ...

Gerda

Han skulle ha låtit mig gå!

Brodern

Hvarför det? Hvarför ville du ha vanära på honom?

Gerda

En måste ju ha det!

Brodern

Så underligt dina tankar gå! Emellertid har du mördat honom och narrat mig till detsamma; hur ska vi kunna upprätta honom?

Gerda

Om han upprättas, så sker det på min bekostnad!

Brodern

Jag kan inte följa dina tankar, som bara gå på hat; men om vi lemna upprättelsen, och tänka på att rädda hans dotter, hvad skola vi då göra?

Gerda

Det är mitt barn, lagen har tilldömt mig henne, och min man är hennes far...

Brodern

Du tar för hårdt på det der! Och du har blifvit vild och rå... Tyst, nu kommer han!

[~~Ett intensivt mörker har börjat, såsom när molnen lägga sig för månen; Då scenen ligger i mörker~~ kommer Herrn in från venster med en tidning i handen och går tankfull in gårdsvägen, under det Brodern och Gerda stå orörliga, dolda af hörnet vid Skvären.]

Brodern och Gerda fram på scenen. Strax efter synes Herrn sätta sig ~~vid fönstret~~ inne i salen och läsa tidningen.

Gerda

Det var han!

Brodern

Kom hit och se ditt hem! Hur han bibehållit allt som det var ordnadt efter din smak! — Var inte rädd, han ser oss inte här i mörkret — ljuset bländar ju honom, förstår Du.

Gerda

Tänk hvad han har ljugit för mig...

Brodern

I hvilket afseende?

Gerda

Inte har han åldrats! Han hade ledsnat på mig, det var alltihop. Se en sån krage han har, och halsduken, efter sista modet; jag är säker om att han har en älskarinna!

Brodern

Du kan se hennes porträtt på kakelugnen der, mellan kandelabrarna.

Gerda

Det är jag och barnet! Älskar han mig än?

Brodern

Ditt minne!

Gerda.

Det var underligt!

[Herrn hör upp att läsa och stirrar ut genom fönstret]

Gerda

Han ser på oss!

Brodern

Stå still!

Gerda

Han ser mig rätt i ögonen.

Brodern

Stå still! Han ser dig icke!

Gerda

Han liknar en död man...

Brodern

Han är ju mördad!

Gerda

Hvarför skall Du säga sådant!

[Nu belyses Brodern och Gerda af ~~ett starkt månsken~~ en starkt kornblått.]

Herrn [inne i salen, gäspar och reser sig; Gerda flyr bakom skärmens hörn]

Karl Fredrik!

[vid fönstret]

Är du ensam? – Jag tyckte... är du verkligen ensam?

Brodern

Som Du ser!

Herrn

Det är så qvaft och blommorna ge mig hufvudvärk... nu skall jag bara sluta min tidning.

[återtar sin plats]

Brodern [vid Gerdas sida]

Nu, till dina angelägenheter! Vill du att jag följer dig opp?

Gerda

Kanske! Men det blir så stridigt!

Brodern

Men barnet måste räddas! och jag är lagkarl!

Gerda:

Nåväl, för barnets skull! Följ mig!

[De gå]

x

Herrn (inifrån)

Karl Fredrik! Kom och spela schack! Karl Fredrik!

Ridå

2: Inre Salen. x [I fonden kakelugnen; till venster om denna dörr öppen till serveringsrummet. till höger dörr öppen till tamburen. Till venster buffet med telefon; till höger piano och salner. I venster och höger vägg dörrar.]

Louise (in)

Herrn

Hvart gick min Bror?

Louise (orolig)

Han var utanför nyss, och kan icke vara långt borta.

Herrn

Det är ett fasligt buller härofvanpå; det är som om de trampade mig på hufvet; nu drar de ut byrålådor som om de ämnade resa, kanske rymma ... Om Louise kunde schack ändå!

Louise

Jag kan ju lite ...

Herrn

Nå, bara man vet hur pjeserna gå, så reder det sig nog ... Sitt ner mitt barn!

[Han ställer opp spelet]

R. 33

De bullrar der oppe så att kronan skallrar ... och här innunder eldar konditorn ... jag tror jag flyttar snart.

Louise

Det borde Herrn göra ändå, har jag tyckt länge.

Herrn

Ändå?

Louise

Det är icke bra att sitta för länge i gamla minnen.

Herrn

Hvarför inte det? När tid gått förbi, äro alla minnen vackra. – ~~[struck]~~

Louise

Men Herrn kan lefva tjugo år till, och det blir för långt att ~~[struck]~~ sitta i ~~[struck]~~ minnen, som dock bleknar, och kanske en vacker dag ändra färg.

Herrn

Så mycket du vet, lilla barn! – Börja nu och dra en bonde; men inte dronningens, för då blir du matt i två drag.

Louise

Då börjar jag med hästen...

Herrn

Lika farligt kära du.

Louise

Men jag tror jag börjar med hästen ändå!

Herrn

Godt! Så drar jag min löparbonde...

[Konditorn synes med en bricka, i tamburen]

Louise

Der är Herr Starck med tébrödet. Han går så tyst som en liten råtta!

[Reser sig och går ut i tamburen, tar emot brickan och bär in i serveringsrummet]

Herrn

Nå, Herr Starck, hur är det med gumman?

Konditorn

Jo, tack, det är ögonen som vanligt...

Herrn

Har Herrn sett min bror då? –

Konditorn

Han går visst och spatserar utanför!

Herrn

Har han fått sällskap? ~~[illegible]~~?

Konditorn

Nähe! Det tror jag inte.

Herrn

Det var inte i går Herr Starck såg den här våningen.

Konditorn

Nej, då, det är jemnt tio år sen ...

Herrn

Då ni kom med bröllopstårtan ... Är det sig likt?

Konditorn

Alldeles lika ... Palmerna ha ju vuxit förstås; ja, det är sig likt ...

Herrn

Och blir, tills ni kommer med begrafnings-tårtan. Efter en viss ålder ändras ingenting, allting stannar, men rör sig framåt bara som en kälke på sluttningen ...

Konditorn

Ja, så är det!

Herrn

Och på det här sättet är det lugnt ... Ingen kärlek, inga vänner, bara lite sällskap i ensamheten; och då bli menniskor menniskor, utan eganderätt till ens känslor och sympatier; så lossnar man ut som en gammal tand, och faller ~~ut~~ utan smärta och saknad. Louise till exempel, en ung vacker flicka, af hvars åsyn jag erfar ett välbehag, som af ett konstverk det man icke begär få ega; ingenting

26. Stör vårt förhållande! Min bror och jag umgås som två gamla gentlemen, ~~som~~ hvilka aldrig kommo hvarann för nära eller intränga i förtroenden. Genom att hålla det neutralt med menskorna, får man ett visst afstånd, och på afstånd ta vi oss bättre ut. Med ett ord, jag är nögd med ålderdomen och dess stilla ro — [Utåt] Louise!

Louise [i venstra dörren; vänligt som hela tiden]

Jag har fått hem tvätten, och jag måste räkna in den...

Herrn

Nå, herr Starck vill Ni inte sitta ner och språka, kanske Ni spelar Schack?

Konditorn

Jag kan inte vara ifrån mina grytor, och klockan elfva skall bakugnen eldas... Tack emellertid för vänligheten...

Herrn

Om Ni får se min bror, så bed honom stiga in och hålla mig sällskap...

Konditorn

Det skall jag visst det... det skall jag visst!

[går]

×

Herrn [ensam; flyttar schackpjeserna, under ett par sekunder, derpå reser han sig, och vandrar]

Ålderdomens ro; ja!

[Sätter sig vid pianot och slår ett par ackord; stiger upp och vandrar igen]

Louise! Kan Du inte skjuta opp det der med tvätten?

Louise [i venstra dörrn]

Det är omöjligt, för tvätterskan väntar, och hon har man och barn som vänta på hemma...

Herrn

Nja! – [Sätter sig vid bordet och trummar med fingerna; försöker läsa i tidningen, men tröttnar §; repar eld på tändstickor och blåser ut dem; tittar på klockan.
Buller i tamburen.]
Är det Karl Fredrik?

x

Brefbärarn synes

Det är brefbärarn! Ursäkta jag stiger på, men dörrarne stå öppna!

Herrn

Är det bref till mig?

Brefbärarn

Bara ett brefkort! [Lemnar och går]

x

Herrn [läser kortet]

Herr Fischer igen! Bostonklubb! Det är han ofvanpå! Han med hvita händerna i smoking! Och till mig! Det är oförskämdt! Jag måste flytta! – Fischer! [Rifver sönder kortet §; Buller i tamburen]
Är det Karl Fredrik?

x

Is-Karlen

Det är is-karln!

Herrn

Det var skönt att vi får is, i den här värmen! Men akta buteljerna i lården! Och lägg stycket

28. på kant, så hör jag när det smälter och vattendropparne falla — det är mitt vattenur, som mäter ut tiden, den långa tiden ... Hör nu, hvar tar vi den isen ifrån? — Har han gått? — Alla gå, hem, för att få höra sin röst och få sällskap .. [Paus] Är det Karl Fredrik?

[Nu spelas ofvanpå Chopins Fantaisie Impromptu (Opus 66) på piano; men endast första delen]

Herrn [lyssnar, vaknar, ser uppåt taket]

Hvem är det som spelar? Mitt impromptu? [Han håller handen för ögonen och lyss]

×

Brodern [från tamburen]

Herrn

Är det Karl Fredrik?

[musiken afbrytes]

Brodern

Det är jag!

Herrn

Hvar har du varit så länge?

Brodern

Jag hade en affär att reda ut; har du varit ensam?

Herrn

Ja visst! Kom och spela Schack nu!

Brodern

Jag ville hellre prata! Och du kan också behöfva höra din röst.

Herrn

Visst och sant, men vi kommer så lätt

in i det förflutna ... 29.

Brodern

Så glömmer man det närvarande, ...

Herrn

Det fins intet närvarande; det som nu går är det tomma intet; framom eller bakom – helst framom, ty der ligger hoppet!

Brodern [vid bordet]

Hoppet, om hvad?

Herrn

En förändring!

Brodern

Väl! Du vill säga att Du fått nog af ålderdomens ro?

Herrn

Kanske!

Brodern

Säkert alltså! Och om du nu finge välja mellan ensamheten och det förgångna ...

Herrn

Inga spöken dock!

Brodern.

Dina minnen då?

Herrn.

De spöka icke; de äro mina dikter på vissa verkligheter; men om de döda skulle gå igen, det vore spöken!

Brodern

I alla fall, i minnet då, hvem af de två ger den vackraste hägringen, qvinnan eller barnet?

Herrn

Båda! Jag kan icke skilja dem, och derför sökte jag aldrig få behålla barnet.

Brodern

Men var det rätt handladt? Tänkte Du icke på möjligheten af en styffar?

Herrn

Jag tänkte inte så långt då, men senare har jag nog - reflekterat - öfver - den saken.

Brodern

En styffar, som misshandlade, kanske förnedrade din dotter!

Herrn

Tyst!

Brodern

Hvad hör du?

Herrn

Jag tyckte mig höra "de små stegen", de små trippande stegen i korridoren, när hon kom att söka upp mig - det var nog barnet som var det bästa. Att se denna oförskräckta lilla varelse, som ingenting fruktade, ingenting anade af (lifvets) svek, inga hemligheter hade, Jag minns hennes första erfarenhet af menskors ondska. Hon fick se ett vackert barn nere i parken, och hon gick med öppna armar emot den okända för att kyssa henne; det vackra barnet besvarade vänligheten med att bita henne i kinden och sedan räcka ut tungan. Du skulle ha sett (min lilla Anne-Charlotte) ~~henne~~ då: hon stod förstenad, icke af smärtan, men af fasan att se hela denna afgrund öppna sig som kallas menniskohjertat. Jag har sett det en gång, då bakom de vackraste ögon plötsligen, två (främmande) blickar som af ett elakt djur visade sig: jag blef bokstafligen så rädd, att jag såg efter om det stod någon bakom hennes ansigte, hvilken liknade en mask. Men hvarför sitter vi och talar om detta här? Är det värmen och åskvädret eller hvad?

Brodern

Ensamheten ger tunga tankar, och Du skulle ha sällskap; den här sommaren i staden tycks ha knäckat Dig!

Herrn

Det är de här sista veckorna bara; sjukdomsfallet och liket deroppe kom öfver mig, så att (jag) gick igenom det sjelf; konditorns sorger och bekymmer ha också blifvit mina, så att jag går och oroar mig för hans ekonomi, hans hustrus ögonsjukdom, hans framtid ... och nu sist drömmer jag hvar natt om min lilla ~~Agnes~~ Anne-Charlotte ... jag ser henne i faror, okända, oupptänkta, utan namn; och innan jag somnar, då örat skärpes alldeles otroligt, hör jag hennes små steg, och en gång hörde jag hennes röst ...

Brodern

Hvar finns hon då?

Herrn

~~[illegible]~~ E. H.-ja!

Brodern

Om Du skulle möta henne på gatan ...

Herrn

Då föreställer jag mig, att jag skulle förlora förståndet eller falla till marken ... Jag var nemligen en gång mycket länge i utlandet, under den tid min lilla syster växte upp ... Efter flera års förlopp kom jag tillbaks, fann på ångbåtsbryggan en ung flicka, som tog mig i famnen. Jag såg med fasa tvenne ögon som trängde in i mina, men med främmande blickar, som uttryckte den hemska förskräckelse öfver att icke vara igenkänd. "Det är jag" upprepade hon flera gånger, innan jag kände igen min syster;

32. Så ungefär föreställer jag mig ett återseende med min dotter. Fem år vid den åldern gör en oigenkännlig! Tänk Dig: att inte känna igen sitt barn! Densamma, men en främmande! Jag skulle icke öfverlefva det! nej, då behåller jag hellre min lilla fyraåring der på hemmets altare: jag vill inte ha någon annan. ... [Paus]

Är det Louise som ~~[illegible]~~ stökar i linneskåpet? Det luktar rent, och det påminner ...ja husmodren vid linneskåpet, den goda féen, som vårdar och förnyar i huset med strykjernet som glättar det ojemna och tar ut rynkorna ... ja, rynkorna ...

[Paus.]

Nu-går-jag-in, och skrifver ett bref; vill Du stanna här, så kommer jag strax igen?

[går till venster]

×

Brodern [hostar]

Gerda [syns i tamburdörren].

Är, Du ... [Salsklockan slår] ... Åh Gud! denna klang ... som jag burit tio år i öronen! Detta ur, som aldrig gick rätt, men mätte ut fem års långa timmar, dagars och nätters. [Ser sig om] Mitt piano ... mina palmer ... matbordet; det har han hållit i ära, blankt som en sköld! Min buffet! med riddaren och Eva, Eva med äpplena i korgen ... I högra lådan, längst in låg en termometer [Paus] ... jag undrar om den ligger qvar ... [Går till buffet'n, drar ut högra lådan] ... Ja, det gör den!

Brodern

Hvad skall det betyda?

Gerda

Ja, den blef en symbol till slut! på det obeständiga. – När vi satte opp bo't, så blef termometern liggande, den skulle ju vara utanför fönstret... jag lofvade ~~att~~ sätta ~~op~~ ut den... glömde det; han lofvade göra det, och glömde. Så kältade vi på hvarann, och slutligen, för att komma ifrån det, så gömde jag den här i lådan... jag fick hat till den, och han med. Vet Du hvad det innebar? – Jo, ingen trodde på varaktigheten af vår förbindelse; då vi genast kastade maskerna, och visade våra antipatier. Vi lefde första tiden liksom på språng... färdiga att fly när som helst – Det var termometern... och här ligger han än! Opp och ner, alltid föränderlig, som väderleken. [Hon lägger den ifrån sig och går till schackspelet] Mitt schackspel! Som han köpte för att fördrifva den långa väntans dagar, innan lillan kom! Hvem spelar han nu med?

Brodern

Med mig!

Gerda

Hvar är han?

Brodern

Han är inne i sitt rum för att skrifva ett bref!

Gerda

Hvar?

Brodern [pekar åt venster]

Der!

34. Gerda [går tillsammans]

– Och hvar han ~~hans~~ han gått i fem år?

Brodern

Tio år, fem år ens-am!

Gerda

Han älskar ju ensamheten?

Brodern

Jag tror han har fått nog.

Gerda

Visar han ut mig?

Brodern

Pröfva! Du riskerar ju ingenting, ty han är alltid artig.

Gerda

Den der bordlöparen har jag inte gjort...

Brodern

Det vill säga, Du riskerar, att han frågar efter barnet.

Gerda

Men det är ju han som skall hjelpa mig att återfinna det...

Brodern

Hvart tror Du Fischer har begifvit sig, och hvad är afsigten med denna flykt?

Gerda

Att komma ur det obehagliga grannskapet först; sedan att få mig löpa efter; flickan vill han ha som gisslan och sedan uppfostra till balletten, då hon verkligen visat fallenhet och anlag.

Brodern

Balletten? Det får ~~Hon~~ fadren icke veta, ty han hatar estraden!

Gerda [sätter sig vid Schackspelet och ordnar pjeser. ne tanklöst]

Estraden! Jag har aldrig varit der!

Brodern

Du?

Gerda

Jag har ackompagnerat!

Brodern

Stackars Gerda!

Gerda

Hvarför det? Jag älskade det lifvet; och när jag satt fången här, så var det icke fångvaktarens fel utan fängelsets, att jag vantrifdes!

Brodern

Men nu har Du fått nog?

Gerda

Nu älskar jag lugnet och ensamheten… mitt barn framför allt!

Brodern

Tyst, han kommer!

Gerda [reser sig som för att fly, men faller ner på stolen igen]

Åh!

Brodern

Nu lemnar jag Dig! – Tänk icke på hvad Du skall säga; det ger sig sjelft, som "nästa drag" i schackspelet!

Gerda.

Jag fruktar mest hans första blickar, ty i dem kan jag läsa om jag förändrat mig till min fördel eller nackdel… om jag blifvit gammal och ful…

Brodern [går in till höger.]

Om han finner Dig äldre, så vågar han nalkas Dig; finner han Dig lika ung, så har han intet hopp, och han är mer ~~[illegible]~~ anspråkslös än Du tror! – Nu!

x

Herrn [synes gå långsamt förbi venstra öppna dörren till Serveringen; han bär ett bref i handen; försvinner, men blir strax derpå synlig i tamburen, och går så ut.]

Brodern [i högra dörr]

Han gick ut till breflådan!

Gerda.

Jag går aldrig igenom detta! Hur skall jag kunna bedja honom om hjelp till denna skilsmessa? Jag flyr! det är för oblygt!

Brodern

Stanna! Du känner hans godhet utan gränser! Han hjelper Dig. för barnets skull!

Gerda

Nej, nej!

Brodern

Och endast han kan hjelpa!

x

Herrn [kommer raskt in från tamburen, nickar åt Gerda, hvilken han med sin närsynthet tar för Louise; går till telefon på buffet'n, och ringer; men i förbigående kastar han ett ord åt Gerda]

Redan färdig! Ställ opp pjeserna Louise, så börja vi om! från början ...

Gerda [förstenad, begriper ingenting.]

s. 49

Herrn [med ryggen åt Gerda, telefonerar]

Hallåh! — God afton, är det mamma? — Jo, tack godt! Louise sitter redan vid schackspelet, men är trött efter lite bråk hon har haft. — Ja det är öfver nu, och allting är klart! Bagateller bara! — Om det är varmt? Åskan har gått öfver våra hufven, midt öfver oss, men slog inte ner! Blindt allarm! — Hur sa Du? Fischers! Jo, men de håller visst på att resa! — Hvarför då? Jag vet ingenting särskildt! — Jaså? Jaså? — Jo den går sex och femton; ythre vägen genom skärgårn, och anländer, låt mig se, åtta och tjugofem! — Hade ni roligt då? — [Småskrattar.] — Ja, han är för tokig, när han sätter till; hvr sa' Maria om det? — Hur det har varit i sommar? Jo, bevars, Louise och jag ha hållit hvarann sällskap; hon har ett så jemnt och godt lynne. — Ack, hon är så snäll, så! — nej, tack, inte det!

Gerda [har börjat förstå, reser sig med fasa]

Herrn

Mina ögon? Jo, jag blir närsynt, men jag säger som konditorns gumma: det är ingenting att se på! Önskade vara lite döf också! Döf och blind! Grannarne ofvanpå bullra så fasligt om nätterna ... det är någon spelklubb ... Se så, nu afbröt de för att lyssna — [Ringer igen]

x

Louise synes i tamburdörren, osedd af Herrn. Gerda betraktar henne med beundran och hat; Louise drar sig, ut åt höger dörr]

Herrn [vid telefonen]

Är du der? Tänk att de afbryta samtalet med att lyssna! Alltså i morgon, klockan sex och femton! — Tack så mycket, likaledes! — Det skall jag visst det! Adjö Mamma! — [Ringer af]

[Louise har dragit sig ut; Gerda står midt på golfvet.]

×

Herrn [vänder sig om; får sigte på Gerda och kän-ner så småningom igen henne §; tar sig åt hjer-tat.]

Åh, Herre Gud, var det du? Var det inte Louise nyss?

Gerda [stum]

Herrn [matt]

Hur — har du — kommit hit?

Gerda

Förlåt mig, jag kom resande, gick förbi, och fick en längtan återse mitt forna hem... fönstren stodo öppna...

[Paus]

Herrn

Är det sig likt, finner du?

Gerda

Det är detsamma, men något annat, det har kommit något annat...

Herrn [olustig]

Är du nöjd — med ditt lif?

Gerda

Jaha: Jag har det som jag önskat.

Herrn

Och barnet?

Gerda

Jo, hon vexer, och trifs, har det godt.

Herrn

Då skall jag icke fråga mer. – [Paus]. Önskar Du något, af mig, kan jag vara Dig till någon tjenst?

Gerda

Jag tackar Dig, men ... jag behöfver ingenting, sedan jag sett att du också har det bra!

[Paus]

Ville Du se Anne-Charlotte?

[Paus]

Herrn

Jag tror inte, efter som jag hör hon har det bra. – Det är så svårt att ta om igen –: det är som skolläxor, som man egentligen kan, fastän läraren inte tycker så – Jag är så långt ifrån det här – jag var på helt andra trakter – och jag kan inte knyta an vid det förflutna – det är mig svårt vara oartig, men jag ber Dig inte sitta mer – du är en annan mans hustru – och Du är inte samma person jag skiljdes från –

Gerda

Är jag så – förändrad?

Herrn

Så fremmande! Röst, blick, sätt ...

Gerda

Har jag åldrats?

Herrn

Det vet jag inte! – Man säger att på tre år finns inte en atom qvar af menniskans kropp – på fem år är allt förnyadt, och derför är ni som står der en annan än den, som satt och led här – jag kan knappt säga Du, så vildt fremmande känner jag Er! Och jag antar att det skulle vara samma förhållande med min dotter:

Gerda

Tala icke så der, jag önskade hellre Du vore vred.

Herrn

Hvarför skulle jag vara vred?

Gerda

För allt ondt Jag gjort Dig!

Herrn

Har Du; det känner jag icke.

Gerda

Läste Du icke stämningen?

Herrn

Nåhäh, den lemnade jag åt advokaten.

[Sätter sig]

Gerda

Och domen då?

Herrn

Den har jag ~~aldrig~~ ~~aldrig~~ icke heller läst. Då jag icke ämnar gifta om mig, behöfde jag icke sådana papper!

[Paus]

Gerda [sätter sig]

Herrn

Hvad stod i papperen för slag? Att jag var för gammal?

Gerda [tiger samtyckande]

Herrn

Det var ju bara sanningen, så det skall icke genera Dig! Jag skref precis det samma i min motstämning, och anhöll att domstolen måtte återgifva Dig friheten.

Gerda

Skref Du, att...

Herrn

Jag skref, att jag, icke var, men höll på att bli för gammal, för Dig!

Gerda [stucken]

För mig?

Herrn

Ja! – Jag kunde icke säga att jag var för gammal, när vi gifte oss, ty då hade ju barnets tillkomst fått en obehaglig tolkning, och det var vårt barn, icke sant?

Gerda

Det vet Du väl! – Men ...

Herrn

Är det meningen jag skall skämmas för min ålder? Jo, om jag tog mig för att dansa boston och spela kort om nätterna, så kom jag snart i rullstoln eller på operationsbordet, och det vore skam!

Gerda.

Du ser inte så ut ...

Herrn

Trodde Du jag skulle dö på ~~[illegible]~~ skilsmessan?

Gerda [tiger tvetydigt.]

Herrn

De finns som påstå att Du mördat mig? Tycker Du jag ser mördad ut?

Gerda [generad]

Herrn

Dina vänner lär ha ritat af mig i småtidningar, men jag såg det aldrig, och det har varit makulatur nu i fem år: Inte behöfver Du plåga ditt samvete för min skull.

Gerda

Hvarför gifte Du Dig med mig?

42.

Herrn

Det vet du väl, hvarför en man gifter sig; och att jag inte behöfde tigga om din kärlek, det vet du också. Och du bör minnas huru vi logo tillsammans åt alla visa rådgifvare, som varnade dig. – Men hvarför du lockade på mig, har jag aldrig kunnat förklara... När du efter vigseln inte såg mig, utan uppförde dig som om du befann dig på en annans bröllop, så trodde jag du hållit ett vad att du skulle mörda mig. Alla mina underordnade hatade ju mig såsom varande chefen i verket, men de blefvo strax dina vänner. Så fort jag fick en fiende, så blef han din vän! Hvilket gaf mig anledning säga: Du skall icke hata dina ovänner, sant, men du skall icke älska mina ovänner! – Emellertid, när jag såg hvar jag hade dig, så började jag packa in, men jag ville först ha ett lefvande vittne på att du farit med osanning, och derför väntade jag ut lillans ankomst.

Gerda

Tänk att du kunde vara så falsk!

Herrn

Jag blef förtegen, men ljög aldrig! – Du förvandlade småningom mina vänner till detektiver, och du förledde min egen bror till trolöshet mot mig. Men det värsta af allt, du väckte tvifvel om ditt barns äkta börd, med ditt tanklösa prat!

Gerda

Det har jag tagit tillbaka!

Herrn

Ett utflöget ord kan icke tas vid vingarne igen. Och det allra värsta är, att det falska ryktet nått fram till barnet, som anser sin mor vara en – – –

Gerda

Ah, nej!

Herrn

Jo, så är det! – Du byggde ett helt torn på en lögngrund, och nu ramlar lögntorn ner öfver Dig!

Gerda

Det är inte sant?

Herrn

Joho! Jag råkade Anne-Charlotte nyss ~~i går~~ ...

Gerda

Har du råkat ...?

Herrn

Vi råkades i trappan, och hon sa att jag var hennes onkel; vet Du hvad onkel är? Det är en äldre vän till huset och modren. Och jag vet att i skolan går jag och gäller som onkeln, adsö! – Det är ju ruskigt för barnet. 4)

Gerda

Hvad kan jag göra för att upprätta Dig?

Herrn

Du? Inte kan Du ge mig upprättelse, det kan jag endast göra sjelf.

[De fixera hvarandra skarpt och länge]

Herrn

Det vill säga, jag har redan fått upprättelse...

[Paus]

4) Gerda
Har du råkat?
Herrn
Ja! Men det behöfde jag inte tala om för någon. Har jag inte rättighet att tiga? För öfrigt var mötet så upprörande, att jag stryker ut det ur minnet, som om det aldrig existerat.

4) Gerda

Kan jag icke godt-
göra, kan jag icke
bedja dig förlåta,
glömma...

Herrn

Hvad menar du?

Gerda

Återställa, reparera...

Herrn

Menar du återknyta, börja om,
återinsätta dig som husbonde
öfver mig? nej
tack! Jag vill inte
ha dig! ~~Ack~~

Gerda

Detta skulle jag höra!

Herrn

Känn på!

[Paus]

5) Gerda

Det är en vacker bordlöpare, den der...

Herrn

Ja, den är vacker!

Gerda

Hvar har du fått den?

[Paus]

×

Louise [synes i serveringens dörr med en räkning i handen.]

Herrn [vänder sig om]

Är det en räkning?

Gerda [reser sig, drar på handskarne så att knapparne ryka]

Herrn [tar upp pengar till räkningen.]

Aderton och sjuttiotvå! Det är jemnt!

Louise

Får jag lof att säga Herrn ett ord?

Herrn [reser sig, går åt dörrn, der Louise hviskar honom något]

Åh, Herre...

Louise [går ut]

×

Herrn

Stackars Gerda!

Gerda

Hvad menar du? Att jag skulle vara svartsjuk, på din piga?

Herrn

Nej, det menade jag icke!

Gerda

Jo, och Du menade att Du var för gammal för mig, men inte för henne. Jag förstår skymfen ... hon är vacker, det nekar jag inte, som piga betraktad ...

Herrn

Stackars Gerda!

Gerda

Hvarför säger Du så?

Herrn

Derför att det är synd om Dig! Svartsjuk på min tjenare, detta är väl upprättelse ...

Gerda

Jag, svartsjuk ....

Herrn

Hvarför rasar Du då mot ~~[illegible]~~ min hyggliga stilla ~~brorsdotter~~ frände, ~~som är tadelfri~~ ...

Gerda

~~Mer Dig?~~ "Mer än din frände" ...

Herrn

Nej, mitt barn, jag har resignerat för länge sen ... och är så nöjd med min ensamhet ...

[Det ringer i telefon]; Herrn går intill]

"Herr Fischer? Det är inte här! — Jaså, jo det är jag. — Har han rymmt? — Med hvem har han rymmt? — Konditor Starcks dotter! Åh Herre gud! Hur gammal var hon? — Aderton år! Bara barnet!"

Gerda

(Det visste jag!) Att ~~Har~~ han rymmt? – ~~Med~~ ~~[illegible] med~~ en qvinna! – nu är Du glad?

Herrn

Nej, jag är icke glad; ehuruväl det soulageras mitt sinne när jag ser att det finns rättvisa i verlden! Lifvet löper fort, och nu sitter Du der jag satt!

Gerda

4) Hennes aderton år mot mina tjugonio — jag är gammal, för ~~honom~~ gammal för honom! ~~Tiden~~ ~~Åren gå fort~~! 4)

4) Herrn
Allting är relativt, äfven åldern!

~~Herrn~~

~~Det är en sådan galenskap att de gör det~~! — Men nu till en annan sak! Hvar är ditt barn?

Gerda

Mitt barn! Det hade jag glömt! Mitt barn! Herre Gud! hjelp mig! Han har tagit barnet med sig; han älskade Anne-Charlotte som sin egen dotter ... Följ mig till polisen ... Följ mig! 4)

4) Herrn
Jag? nu begär du för mycket!

Gerda
Hjelp mig!

Herrn [går till höger dörr]

Karl Fredrik, kom och tag en droska i följ så Gerda ner till polisen. — Vill du inte?

x

Brodern [in]

Visst vill jag! Vi äro ju menniskor i Jesu namn!

Herrn

Fort! Men säg ingenting åt Herr Starck; allt kan repareras ännu. Stackars han — och stackars Gerda! — Skynda Er!

Gerda [ser ut genom fönstret]

Det börjar regna, låna mig en paraply ... Aderton år — ~~och Anne-Charlotte~~ bara aderton år! — fort!

[ut med Brodern]

Herrn [ensam]

Ålderdomens ro! — Och mitt barn, i händerna på en äfventyrare; ~~skall dansa på en varieté~~! — Louise!

Louise [in]

Herrn

Kom och spela schack med mig!

Louise

Har konsuln ...?

Herrn

Han har gått ut i ett ärende ... regnar det än?

Louise

Nej, nu håller det oppe!

Herrn

Då går jag ut och svalkar mig. [Paus] Du är en snäll flicka, och förståndig; du kände konditorns dotter?

Louise

Ja, mycket litet!

Herrn

Var hon vacker?

Louise

Ja-a!

Herrn

Kände du herrskapet här ofvanpå?

Louise

~~Nej, inte alls~~! Jag har aldrig sett dem! (4)

(4) Herrn

Undvikande!

Louise

Jag har lärt att tiga, här i huset.

Herrn

Jag erkänner att den antagna döfheten kan gå för långt och bli lifsfarlig.

Herrn

Håll té i ordning, så går jag ut och svalkar mig. — Och en sak, mitt barn, du ser ju hvad här passerar, men fråga mig ingenting.

Louise

Jag? Nej, herrn, jag är inte nyfiken.

Herrn

Tack för det!

Ridå

48.

3° Husfacaden som i 1°. Det lyser nere från Konditorns; en trappa upp är det ~~mörkt~~ tändt, ~~men~~ fönstrena stå uppe och rullgardinerna äro uppdragna.

x

Konditorn utanför sin dörr.

Herrn [på gröna bänken]

Det var en liten god regnskur vi fick.

Konditorn

Rigtigt välsignad; nu ~~få vi~~ kommer hallonen igen,...

Herrn

Då skall jag be att få tinga på några liter, för vi ha ledsnat på att sylta sjelfva — det står bara och jäser och möglar...

Konditorn

Jo, jag känner till det; man ska gå och vakta på syltburkarne som på okynniga ~~gälbarn~~ barn, det finns de som lägger i Salicylsyra, men det är bara nya knep, som jag inte är med om...

Herrn

Salicyl, ja det skall ~~ju~~ vara antiseptiskt — och det kan ju vara bra...

Konditorn

Ja, men det smakar utaf det... och det är knep...

Herrn

Hör nu, har herr Starck telefon?

Konditorn

Nej, jag har ingen telefon...

Herrn

Jaså! —

Konditorn

Hvarför frågar Herrn det?

Herrn

Ja, jag kan att tänka på ... man behöfver ju telefon ibland ... beställningar ... vigtiga meddelanden ...

Konditorn

Kan så vara; men ibland är det godt att slippa — meddelanden.

Herrn

Erkännes! Erkännes! — Jaa! Jag får alltid lite hjertklappning när det ringer opp — man vet ju aldrig hvad man får höra ... och jag vill ha ro ... ro, framför allt!

Konditorn

Jag med!

Herrn [ser på klockan]

De skulle väl tända lyktan snart!

Konditorn

... Han har visst glömt bort oss, för det lyser redan på avenyn ...

Herrn

Då kommer han snart! Det skall bli rigtigt roligt att få se sin lykta igen ...

[Det ringer på telefon inne i salen; Louise synes derinne; Herrn reser sig, tar sig åt hjertat, och försöker lyssna, men man hör icke samtalet.]

s. 65 [Paus.] 65

Louise [ut från skvären]

Herrn [orolig]

Hvad nytt?

Louise

Oförändradt!

Herrn

Var det min bror?

50.

Louise

Nej, det var Frun!

Herrn

Hvad ville hon?

Louise

Tala vid patron!

Herrn

Det vill jag inte! Ska jag trösta min bödel? ~~Nej~~ Jag har gjort det förr, men nu är jag trött på det! – Ser Du deroppe! De har gått ifrån ljusen – Tomma rum i belysning är mera hemskt än i mörker ... man ser ju spökena – [Halfhögt] Och Konditorns Agnes, tror Du han vet något?

Louise

Det är svårt ~~att~~ säga, för han talar inte om sina sorger, och ingen annan heller här i tysta huset.

Herrn

Borde man säga honom?

Louise

Nej, för Guds skull, ..

Herrn

Men det är visst inte första gången hon ger honom bekymmer?

Louise

Han talar aldrig om henne ...

Herrn

Det är hysligt! Ska vi få se slutet snart!

[~~...~~ Det ringer inni salen.]

Nu ringer det igen! Gå inte dit! Jag vill inte veta något! – Mitt barn! I detta sällskap! En äfventyrare och en slinka! – Det är gränslöst! Stackars Gerda!

Louise

Det är bättre få visshet – jag går in –

Herrn måste göra något!

Herrn

Jag kan icke röra mig ... ta emot kan jag, men hugga igen, nej!

Louise

Men om man håller ifrån sig en fara, så tränger den sig på en, och om man icke gör motstånd, blir man nedgjord!

Herrn

Men om man icke inläter sig, blir man oåtkomlig!

Louise

Oåtkomlig?

Herrn

Allting reder sig bättre, om man icke trasslar till det genom ingripande. Hur vill man att jag skall kunna styra, der så många passioner blåsa! Inte kan jag kurera deras lidelser eller ändra deras kurs.

Louise

Men barnet?

Herrn

Jag har ju afstått mina rättigheter ... och för öfrigt – uppriktigt, jag är inte angelägen – nu icke alls, sedan hon kom in och förstörde mina minnes-bilder; hon utplånade allt vackert jag gömt, och der finns intet qvar.

Louise

Det är ju befrielsen!

Herrn

Se så tomt det ser ut, derinne! Som efter en flyttning... och deruppe, som efter en eldsvåda!

Louise

Hvem kommer der?

X

Agnes [in, upprörd, röd, behärskar sig; går mot gårdsporten, der Konditorn sitter]

Louise [till Herrn]

Det är Agnes! Hvad betyder det?

Herrn

Agnes! – Då börjar det reda sig!

x

Konditorn [alldeles lugn]

God afton, mitt barn, hvar har du varit?

Agnes

Jag har varit ute och gått!

Konditorn

Mamma har frågat efter Dig flera gånger.

Agnes

Jaså! Ja, jag kommer nu!

Konditorn

Gå ner och hjelp henne elda lilla ugnen! var nu snäll!

Agnes

Är hon ond på mig, då?

Konditorn

Inte kan hon bli ond på Dig!

Agnes

Jo, då, men hon säger ingenting.

Konditorn

Det är ju bra det, kära barn, att du slipper bannor!

Agnes [går in]

x

Herrn [till Louise]

Vet han, eller vet han inte?

Louise

Måtte han lefva i sin okunnighet...

Herrn

Men hvad har händt? En brytning! [Till Konditorn] Hör nu Herr Starck!

Konditorn

Var det något?

Herrn.

Jag tänkte... såg Herr Starck någon gå ut härifrån för en stund sedan?

Konditorn

Jag såg en is-karl, och en brefbärare, tror jag.

Herrn

Jaså! – [Till Louise] Kanske det var misstag – att man hört orätt – jag kan icke förklara detta... Kanske han narras! Hvad sade Frun i telefon?

Louise

Hon ville tala med Herrn?

Herrn

Hur låt det? Var hon upprörd?

Louise

Ja.

Herrn

Jag finner det något oblygt att vädja till mig i en sån här angelägenhet...

Louise

Men barnet!

Herrn

Tänk, jag mötte min dotter i trappan, och när jag frågte om hon kände igen mig, kallade hon mig onkel, och så upplyste hon att hennes pappa var deruppe... Han är ju styffar och har alla rättigheter – de ha suttit och utrotat mig, förtalat mig...

54.

Louise

Det stannar en droska i hörnet!

Herrn [Konditorn drar sig in.]

– Måtte de inte komma igen bara, så att jag får dem på halsen – tänk, att höra mitt barn lofsjunga sin far, den andra – och så börja om igen den gamla historien: "Hvarför gifte du dig med mig?" – "Det vet du väl; men hvarför ville du ha mig?" – "Det vet du väl" och så vidare intill verldens ända.

Louise

Det är konsuln, som kommer!

Herrn

Hur ser han ut?

Louise

Han gör sig inte brådtom.

Herrn

Låser öfver hvad han skall säga; ser han nöjd ut?

Louise

Mera betänksam ...

Herrn

Jaså ... Det var så alltid; bara han kom i närheten af den qvinnan, så blef han ~~alltid~~ trolös mot mig ... Hon kunde charmera alla, utom mig! För mig var hon den råa, simpla, fula, dumma, och för de andra var hon den fina, älskvärda, sköna, intelligenta! Allt det hat, som min sjelfständighet väckte omkring mig, samlade sig kring henne som en oändlig sympati för den som gjorde mig orätt. Genom henne sökte de beherrska och influera mig, såra mig, döda mig slutligen!

Louise

Nu skall jag gå in och vakta vid telefon-
det här ovädret skall väl också gå öfver!

Herrn

Menskorna tål inte sjelfständiga; de vill att
man skall lyda dem; alla mina underordnade
ända ner till vaktmästarne i verket ville
att jag skulle lyda dem; men när jag inte
ville lyda, kallade de mig despot. Pigorna
i huset ville att jag skulle lyda dem och
äta uppvärmd mat, men när jag inte
ville, så hetsade de frun på mig, och slutli-
gen ville frun att jag skulle lyda barnet,
men då gick jag, och så blef det samma-
mansvärjning mot tyrannen — det skulle
vara jag! — Skynda dig in, Louise, så
få vi tända minan här ute!

×

Brodern [in från venster]

Herrn

Resultatet? — Inga detaljer!

Brodern

Få vi sitta ner, jag är litet trött...

Herrn

Det har visst regnat på bänken ...

Brodern

Men när du har suttit der, kan det väl
icke vara farligt för mig!

Herrn

Hur du vill! — Hvar är mitt barn?

Brodern

Får jag börja med början?

Herrn.

Börja!

56.

Brodern [långsamt]

Jag kom ner till stationen med Gerda – vid biljettluckan såg jag honom och Agnes…

Herrn

Agnes var med alltså?

Brodern

Ja, och ditt barn! – Gerda stannade utanför, och jag gick fram. I samma ögonblick lemnade han Agnes biljetterna, men när hon fick se att de voro till tredje klass, kastade hon dem i ansigtet på honom och gick ut till en droska

Herrn

Usch!

Brodern

I detsamma jag etablerade en förklaring med Herrn, skyndade Gerda fram, och tog barnet, samt försvann i hvimlet…

Herrn

Hvad sa herrn?

Brodern

Ja; Du vet, när man får höra andra parten, etcetera!

Herrn

Jag vill höra! – Han var naturligtvis inte så dålig som vi tänkt oss, han hade också sina sidor…

Brodern

Just så!

Herrn

Kunde tänka det! Men Du vill väl inte att jag skall sitta och höra loftal öfver min fiende?

Brodern

Nej, inte loftal, men förmildrande omständigheter…

Herrn

Ville Du någonsin höra på mig, när jag upplyste Dig om rätta förhållandet? Ja, Du hörde och svarade med ogillandets tystnad, som om jag satt och ljög. Du stod alltid på det orättas sida, och Du trodde bara lögn, och detta derför att — Du var förtjust i Gerda. men det fanns äfven ett annat motiv...

Brodern

Säg icke mer nu bror! – Du ser bara från din synpunkt!

Herrn

Hur vill Du att jag skall se mitt förhållande från fiendens synpunkt, jag kan väl icke lyfta hand mot mig sjelf?

Brodern

Jag är icke din fiende.

Herrn

Jo, när Du är vän med den som gjort mig orätt! ... Hvar är mitt barn?

Brodern

Det vet jag inte!

Herrn

Hur slutade det på stationen?

Brodern

Herrn reste ensam söderut!

Herrn

Och de andra?

Brodern

Försvunna!

Herrn

Då kan jag ha dem efter mig igen!

[Paus]

Såg Du om de andra följde med?

58.

Brodern

Nej, han for ensam:

Herrn

Då är man klar med den åtminstone! numero två! – Återstår: modren och barnet!

Brodern

Hvarför lyser det deruppe i våningen?

Herrn

Derför att de glömt att släcka!

Brodern

Jag ska gå opp...

Herrn

Nej, gå inte! – Måtte de inte komma igen, bara! Ta om, ta om, balaleca på alltsammans!

Brodern

Men början har ju redt ut sig...

Herrn

Och det värsta återstår... Tror Du de kommer tillbaka?

Brodern

Inte hon, ~~efter~~ sedan hon ~~nödgades~~ måste ge Dig upprättelse i Louise's närvaro.

Herrn

Det hade jag glömt! Hon ~~[illegible]~~ gjorde mig verkligen den äran bli svartsjuk: Jag tror det finns rättvisa i verlden!

Brodern

Och så fick hon veta att Agnes var yngre!

Herrn

Stackars Gerda! Men i sådana här fall får man inte säga det åt menniskorna, att det finns rättvisa, en hämnande rättvisa... för det är bara ~~lögn~~ osant att de älskar rättvisan!

Och man skall ta fint på deras snusk!

Och Nemesis – den är bara för andra! ...

Nu ringde det. Han låter som en skallerorm telefonen!

×

Louise [synes inne vid telefonen]

×

[Paus]

×

Herrn [till Louise]

Stack ormen?

Louise [i fönstret]

Får jag tala vid Herrn.

Herrn [till fönstret]

Säg!

Louise

Frun har rest till sin mor i Dalarne för att bosätta sig der med barnet!

Herrn [till Brodern]

Mor och barn till landet, i ett godt hem! Nu har det redt sig! Åh!

Louise

Och Frun bad mig gå opp och släcka i våningen!

Herrn

Gör det med detsamma Louise, och dra ner gardinerna så vi slipper se det här!

Louise [går]

×

Konditorn [ut igen]

α

Konditorn [tittar uppåt]

Jag tror ovädret har gått öfver.

Herrn

Det tycks verkligen ha klarnat, och så får vi månsken!

Brodern

Det var ett välsignadt regn!

Konditorn

Alldeles herrligt!

Herrn

Se der kommer lykttändarn, ändtligen!

x

Lykttändarn [in, tänder lyktan]

Herrn

Första lyktan! Nu är det höst! Det är vår årstid, gubbar! Det börjar skymma, men då kommer förståndet och lyser med blindlyktan, så man inte går villovägar.

Louise [synes uppe ~~i~~ genom fönstren; strax derpå blir det mörkt]

Herrn [till Louise]

Stäng fönsterna, och drag sen ner gardinerna, så få minnena ~~[illegible]~~ gå och lägga sig att sofva, i ro! Ålderdomens ro! Och i höst flyttar jag från det tysta huset.